Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE 259/2016 vp

Hallituksen esitys laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esityksen sisältö

Hallituksen esityksellä uudistettaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevat säädökset. Tarkoitus on antaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä uusi laki (jäljempänä YVA-laki), joka korvaisi vastaavannimisen lain (468/1994). Hallituksen esityksellä myös muutettaisiin 15 lain säännöksiä, joilla on yhtymäkohtia ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin muutos (direktiivi 2011/92/EU, muutettu direktiivillä 2014/52/EU), joka tulee panna kansallisesti täytäntöön viimeistään 16.5.2017. Hallituksen esityksellä myös sujuvoitetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (jäljempänä YVA-menettely) ja eräitä muita ympäristöllisiä menettelyjä.

YVA-laissa säilyisivät ennallaan lain soveltamisala, arviointimenettelyn vaiheet sekä viranomaisten tehtävät. Myös YVA-menettelyä edellyttävien hankkeiden luettelo vastaa voimassaolevaa lainsäädäntöä, vaikkakin säännökset siirrettäisiin valtioneuvoston asetuksesta lain tasolle.

Keskeiset ehdotukset

Direktiivimuutoksen johdosta YVA-laissa täsmennettäisiin verrattuna voimassa olevaan lakiin lain keskeisiä määritelmiä. Samoin direktiivimuutos edellyttää hankkeesta vastaavan ja viranomaisten roolien selkeyttämistä määritelmien kautta. YVA-menettelyn määräytymistä yksittäistapauksessa täsmennettäisiin. Direktiivimuutoksen mukaisesti lieventämistoimet voitaisiin jatkossa ottaa huomioon päätettäessä YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa. Uudella YVA-lailla myös parannetaan YVA-menettelyn laatua pätevyyden varmistamisella. Hankkeesta vastaavan olisi varmistettava, että sillä on käytettävissä riittävä asiantuntemus arviointiohjelman ja –selostuksen laadintaan. Vastaavasti myös yhteysviranomaisella olisi velvollisuus varmistaa henkilöstönsä asiantuntemus.

Direktiivin muutos myös edellyttää, että ympäristövaikutusten arviointi suunnataan hankkeen todennäköisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin. Arviointiselostuslausunto korvattaisiin yhteysviranomaisen perustellulla päätelmällä, joka sisältäisi johtopäätöksen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Muutos vastaa direktiiviä.

Direktiivin muutos edellyttää, että YVA-menettelyn tulokset otetaan huomioon entistä paremmin lupamenettelyissä. Lupahakemuksiin tulisi liittää ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupapäätöksiin tulisi sisällyttää yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lisäksi lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeva direktiivi samoin kuin sen muutosdirektiivi ovat luonteeltaan minimisääntelyä, joten direktiivin asettamasta tasosta on mahdollista poiketa kansallisessa lainsäädännössä ympäristölle edullisempaan suuntaan.

Uusi laki myös sujuvoittaisi ympäristöllisiä menettelyjä, mistä hyötyisivät menettelyjen kaikki osapuolet. Hankkeesta vastaavan näkökulmasta uusi laki voisi vähentää YVA-menettelystä aiheutuvia kustannuksia. Samoin viranomaisten näkökulmasta menettelyt tehostuisivat. Menettelyihin osallistuvien muiden asianosaisten ja yleisön osallistumismahdollisuuksia ei heikennettäisi. Sujuvoittamistoimilla ei myöskään heikennettäisi ympäristönsuojelun tasoa.

YVA-lakiin sisällytettäisiin säännös hankkeesta vastaavan ja keskeisten viranomaisten ennakkoneuvottelusta. Tätä kautta parannetaan viranomaismenettelyjen kokonaisuuden hallintaa.

YVA-lain uudistamisessa otetaan entistä vahvemmin huomioon YVA-menettelyn suhde muihin ympäristömenettelyihin. Jatkossa ympäristövaikutusten arviointi voitaisiin tehdä erillisen YVA-menettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä. Toisena vaihtoehtona YVA-menettelyn ja kaavoituksen integroinnista on kuulemisvaiheiden yhdistäminen, vaikka muutoin menettelyt olisivatkin itsenäiset. Myös luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arvioinnin ja YVA-menettelyn yhdistäminen on uudistuksessa lähtökohtana.

Asetusten antaminen

YVA-lain nojalla on tarkoitus antaa uusi valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. Samoin on tarkoitus muuttaa eräitä maankäyttö- ja rakennusasetuksen säännöksiä.

Menettelyjen sujuvoittaminen jatkuu

YVA-menettelyä koskevan lainsäädännön uudistaminen on osa ympäristömenettelyjen sujuvoittamista. Myös eräissä muissa ympäristölainsäädännön uudistamishankkeissa sujuvoitetaan ympäristöllisiä menettelyjä, millä voi olla myönteiset vaikutuksen myös YVA-menettelyn sujuvuuteen. Keskeisin näistä uudistuksista on yhden luukun lainsäädäntöhanke, jossa jatketaan lupamenettelyjen ja YVA-menettelyn integroinnin kehittämistä.

Teknisiä korjauksia

Lakiteksteihin ehdotetaan tehtäväksi seuraavat teknisluonteiset korjaukset:

<u>Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä</u>

26 §:n (arvioinnin huomioon ottaminen luvassa) ensimmäisessä lauseessa kirjattava –sana ehdotetaan muutettavaksi sisällytettävä –sanaksi. Vastaava sanamuoto olisi vesilain 11 luvun 21 §:ssä ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 10 §:ssä. Vastaavasti ehdotetaan muutettavaksi kaivoslain 56 §, ydinenergialain 25 §, maantielain 29 §, ratalain 24 § ja ilmailulain 79 §.

32 §:n (ohjaus, valvonta ja seuranta) 1 momentissa toisessa lauseessa toimialoillaan –sana ehdotetaan muutettavaksi muotoon toimialallaan. Myös seuraavassa momentissa käytetään yksikkömuotoa ELY-keskusten toimialueista.

36 §:n (maanpuolustusta ja siviilivalmiutta koskevat erityissäännökset) viimeisessä lauseessa lausuntoa -sana ehdotetaan muutettavaksi lausunto -sanaksi.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Laki kaivoslain 34 ja 56 §:n muuttamisesta

Lain 56 §:n 2 momentin ensimmäisessä lauseessa kirjattava –sana ehdotetaan muutettavaksi sisällytettävä –sanaksi.

Laki ydinenergialain 23 ja 25 §:n muuttamisesta

Lain 25 §:n 1 momentissa neljännessä lauseessa kirjata –sana ehdotetaan muutettavaksi sisällyttää –sanaksi.

Laki maantielain 18 ja 29 §:n muuttamisesta

Lain 29 § 1 momentin ensimmäisessä lauseessa ehdotetaan poistettavaksi kyseisen –sana. Samoin pykälän 4 momentin toisessa lauseessa ehdotetaan kirjattava –sana muutettavaksi sisällytettävä –sanaksi.

Laki ratalain 11 ja 24 §:n muuttamisesta

Lain 24 § 2 momentissa kirjata –sana ehdotetaan muutettavaksi sisällyttää –sanaksi.

Laki ilmailulain 79 §:n muuttamisesta

Ilmailulain 79 §:n 3 momentin toisessa lauseessa kirjata –sana ehdotetaan muutettavaksi sisällyttää –sanaksi.